

Õiguskantsler

Priit Pikamäe
Riigikohus
kantselei@riigikohus.ee

Teie 22.01.2014 nr 4-3-14-14

Meie 12.02.2014 nr 9-2/140177/1400686

**Arvamus põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluses
Riigilõivuseaduse § 57 lg 14 (riigilõivu suuruse sõltuvus kohtusse pöördumise viisist)**

Austatud Riigikohtu esimees

Pöördusite minu poole ja küsisite põhiseaduslikkuse järelevalve asjas nr 3-4-1-2-14 (tsiviilasi nr 2-13-51779) arvamust, kas alates 01.04.2013 kehtivas redaktsioonis riigilõivuseaduse (RLS) § 57 lg 14 on Eesti Vabariigi põhiseadusega (Põhiseadus) kooskõlas.

Tutvusin Harju Maakohtu 14.01.2014 määrusega nr 2-13-51779 ning **leian, et Põhiseaduse § 24 lõikes 5 ettenähtud edasikaebeõiguse, § 12 lõikes 1 ettenähtud võrdse kohtlemise põhimõtte ning §-s 11 sisalduva proportsionaalsuse põhimõttega ei ole kooskõlas RLS § 57 lg 14, mis näeb ette erineva suurusega riigilõivu määrad määruskaebuse esitamiseks sõltuvalt kohtusse pöördumise viisist (muul viisil või avaliku e-toimiku (www.e-toimik.ee) vahendusel – vastavalt 50 ja 25 eurot).**

Selgitan oma seisukohti alljärgnevalt. Ühtlasi teatan, et ei soovi asja arutamist suulises menetluses.

I Vaidlusalune säte

Riigilõivuseadus (01.04.2013 seis, alates 01.07.2012 kehtiv redaktsioon)

§ 57. Tsiviilkohtumenetluse toimingud

[---]

(14) Kohtumääruse peale määruskaebuse esitamisel tasutakse riigilõivu 50 eurot. Kui nimetatud määruskaebus esitatakse elektrooniliselt veebilehe www.e-toimik.ee, <https://ettevotjaportaal.rik.ee/>, <https://kinnistuportaal.rik.ee> või e-notari infosüsteemi kaudu, tasutakse riigilõivu 25 eurot.

[---]

II Õiguskantsleri seisukoht

1. Kohtuasjas 2-13-51779 menetleb Harju Maakohus hagi. 04.11.2013 rahuldab kohus osaliselt hageja I hagi tagamise avalduse. Hageja II esitas 10.12.2013 määruskaebuse hagi tagamise määruse peale. Kohus keeldus määruskaebuse menetluse võtmisest 18.12.2013.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Hageja II esitas selle kohta 02.01.2014 Tallinna Ringkonnakohtule määruskaebuse, saates selle Harju Maakohtu elektronposti aadressile harjumk.menetlus@kohus.ee. Ühtlasi tasus ta riigilõivu 25 eurot.

2. Harju Maakohus jättis oma 14.01.2014 määruses RLS § 57 lg 14 osaliselt kohaldamata ning tunnistas selle Põhiseadusega vastuolus olevaks osas, mille kohaselt tuleb muul viisil kui e-toimiku kaudu määruskaebuse esitamiseks tasuda riigilõivu mitte soodusmääras 25, vaid täismääras 50 eurot. Selles osas luges kohus RLS § 57 lg 14 asjassepuutuvaks.

3. Leian, et konkreetset juhul on RLS § 57 lg 14 asjassepuutuv norm ning Harju Maakohtu 14.01.2014 taotlus põhiseaduslikkuse järelevalve algatamiseks lubatav.

4. Esitasin 14.06.2013 Riigikohtule arvamuse nr [9-2/130725/1302712](#), milles esitasin põhimõttelise käsitluse RLS § 57 riigilõivu soodus- ja täismäärade kohta. Jään toona esitatud seisukohtade juurde ja ei korda neid üle.

5. Märgin konkreetse kohtuasja ja asjassepuutuva normi kontekstis, et kuigi praegusel juhul on riigilõivumäärad suhteliselt väikse suurusega – vastavalt 25 ja 50 eurot, on kahe lõivu vahe ehk edasikaebeõiguse piirangu ulatuse vahe kahekordne. Asusin juba oma 05.03.2012 kirjas nr [18-2/120307/1201015](#) Justiitsministeeriumile seisukohale, et lahendus, kus riigilõivude erinevus kohtusse pöördumisel on ca 25–50 eurot, on probleemne. Soovitasin mitte kohelda kohtusse pöördumisel elektrooniliste võimaluste kasutajaid ja mittekasutajaid meelevaldselt erinevalt; ning leidsin, et iga riigilõivu numbrisumma peab olema majanduslikult mõõdetav ja põhjendatav ka siis, kui riigilõivu menetlusökonoomia osa on teatud ulatuses hinnanguline.

6. Minu arvates ei peaks e-toimiku kasutamise soodustamine seisnema kohtusse pöördumise õiguse märkimisväärselt erineva ulatusega riive kehtestamises. Seda iseäranis praegusel juhul, kui kohtusse pöördui küll elektrooniliselt, kuid mitte e-toimiku kaudu.

7. Nii minu 14.06.2013 Riigikohtule esitatud arvamuses nr [9-2/130725/1302712](#), põhiseaduslikkuse järelevalve asjades nr 3-4-1-3-14 ja 3-4-1-4-13 kui ka Riigikohtu 10.12.2013 otsuses [3-4-1-20-13](#) esitatud kaalutlustel asun seisukohale, et **Põhiseaduse § 24 lõikes 5 ettenähtud edasikaebeõiguse, § 12 lõikes 1 ettenähtud võrdse kohtlemise põhimõtte ning §-s 11 sisalduva proportsionaalsuse põhimõttega ei ole kooskõlas RLS § 57 lg 14, mis näeb ette erineva suurusega riigilõivu määrad määruskaebuse esitamiseks sõltuvalt kohtusse pöördumise viisist (muul viisil või avaliku e-toimiku (www.e-toimik.ee) vahendusel – vastavalt 50 ja 25 eurot).**

8. Soovin täiendavalt märkida, et minu hinnangul ei olnud asjassepuutuv säte Põhiseadusega kooskõlas selle kehtestamisest alates 01.07.2012, mitte alates viimasest muudatusest 01.04.2013 nagu on määratlenud Harju Maakohus oma 14.01.2014 määruses.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Hent Kalmo
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri volitusel